

RECURSOS

LENGUA CATALANA

ESO

Programa
Alba de Vic

BARCANOVA
INNOVA

» ÍNDEX

» RÚBRIQUES	3
Unitat 1	3
» DIANES	5
Unitat 1	5
» AVALUACIÓ COMPETENCIAL	7
Unitat 1	7
Solucionari de la unitat 1	14
» REFORÇA L'ORTOGRAFIA I LA GRAMÀTICA	21
Unitat 1	21
Solucionari de la unitat 1	27
» AVANÇA EN ORTOGRAFIA I GRAMÀTICA	33
Unitat 1	33
Solucionari de la unitat 1	40
» TREBALLA LA COMPRESIÓ LECTORA	47
Unitat 1	47
Solucionari de la unitat 1	51

RÚBRICA • Unitat 1

Les llengües i els seus parlants, Comunicació (Context, Processos: Expressió escrita, Comunicació oral, Alfabetització informacional)

Pàgines 38 i 39. Situació d'aprenentatge: Català dialectal a TikTok

Descriptors	Nivell d'assoliment				Pes
	Expert 4 (100%)	Avançat 3 (75%)	Aprenent 2 (50%)	Novell 1 (25%)	
1. Consulta de recursos en línia per tenir models a partir dels quals fer el repte de paraules.	Consulto els models a partir dels quals fer el repte de paraules i n'extrec la informació més interessant.	Consulto els models a partir dels quals fer el repte de paraules i, tot i que em costa, selecciono la informació més interessant.	Consulto els models a partir dels quals fer el repte de paraules, però soc incapaç d'extreure'n la informació més interessant.	Consulto els models a partir dels quals fer el repte de paraules, però no sé quina informació extreure'n.	10%
2. Anàlisi dels dialectes del català i de la seva classificació per triar-ne tres de manera que estiguin representats tant el bloc occidental com l'oriental.	Sé distingir clarament els dialectes del català i diferenciar els que formen part del bloc occidental i els que s'agrupen en el bloc oriental.	Puc distingir els dialectes del català i diferenciar els que formen part del bloc occidental i els que s'agrupen en el bloc oriental.	Em costa distingir els dialectes del català i diferenciar els que formen part del bloc occidental i els que s'agrupen en el bloc oriental.	Tinc dificultats per entendre el concepte de dialecte d'una llengua i la distinció entre bloc oriental i bloc occidental en català.	20%
3. Cerca de mots característics d'alguns parlars del català a partir dels trets lèxics dels dialectes.	Busco fonts fiables d'on extreure informació sobre el lèxic del dialecte assignat i faig una llista de paraules tenint en compte que es diguin d'una manera diferent dels altres dialectes.	Busco fonts fiables d'on extreure informació sobre el lèxic del dialecte assignat i faig una llista de paraules sense tenir en compte que es diguin d'una manera diferent dels altres dialectes.	Extrec informació de fonts no contrastades sobre el lèxic del dialecte assignat i faig una llista de paraules sense tenir en compte que es diguin d'una manera diferent dels altres dialectes.	Tinc dificultats per fer cerques sobre el lèxic del dialecte assignat i per trobar paraules d'aquest dialecte que es diguin d'una manera diferent dels altres dialectes.	20%
4. Elaboració d'un guió de la gravació d'un vídeo de TikTok per fer el repte de paraules.	Participo activament en l'elaboració del guió del vídeo de TikTok i, si cal, dono un cop de mà als meus companys.	Participo en l'elaboració del guió del vídeo de TikTok i, si cal, em deixo ajudar pels companys.	Em costa seguir els meus companys en l'elaboració del guió del vídeo de TikTok, però procuro esforçar-m'hi.	Cedeixo la iniciativa als meus companys en l'elaboració del guió del vídeo de TikTok.	15%

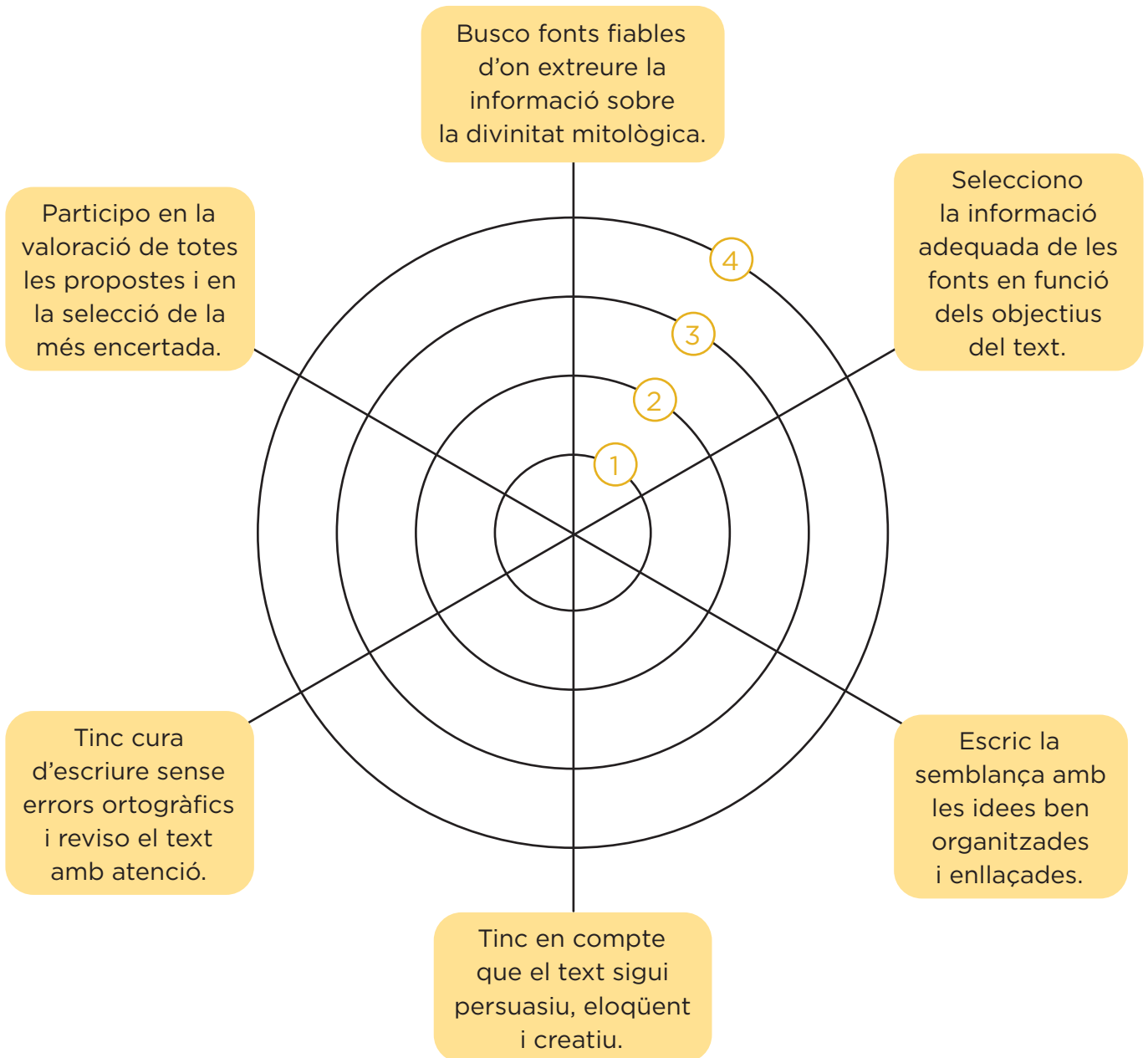
Descriptors	Nivell d'assoliment				Pes
	Expert 4 (100%)	Avançat 3 (75%)	Aprent 2 (50%)	Novell 1 (25%)	
5. Elaboració d'un mapa gegant dels dialectes per penjar a la paret de l'aula.	Participo activament en l'elaboració del mapa gegant dels dialectes i tinc cura de la correcció i la pulcritud de la feina.	Participo en l'elaboració del mapa gegant dels dialectes, però no tinc gaire cura de la correcció i la pulcritud de la feina.	Participo en l'elaboració del mapa gegant dels dialectes, però no tinc gens de cura de la correcció i la pulcritud de la feina.	Cedeixo la iniciativa als meus companys en l'elaboració del mapa gegant dels dialectes i no em preocupo per la correcció ni per la pulcritud de la feina.	15%
6. Aplicació del que s'ha après en altres situacions.	Soc conscient del que he après i puc aplicar-ho en altres situacions que requereixin activitats de creació de continguts per a xarxes socials.	Sé el que he après en la situació, però em costa aplicar tot els aprenentatges a situacions diferents.	Tinc dificultats per interioritzar tot el que he après en la situació i em costa aplicar-ho a altres situacions similars.	Tinc dificultats per identificar tot el que après en la situació i només soc capaç d'aplicar-ho en alguna nova situació concreta.	10%
7. Reflexió i anàlisi de la participació en les tasques de la situació.	Soc capaç de valorar de manera crítica i constructiva la meva participació en el grup i soc conscient del valor que hi he aportat.	Puc valorar la meva participació en el grup, però em costa determinar si la meva aportació ha estat suficient i rigorosa per al grup.	Puc valorar de manera superficial la meva participació en el grup i em costa veure en què puc millorar.	Em costa valorar la meva participació en el grup i tinc dificultats per determinar si la meva aportació ha estat prou interessant i constructiva per al grup.	10%

DIANES • Unitat 1

Comunicació (*Processos: Alfabetització informacional, Expressió escrita*)

Pàgina 14, Per escrit

- ④ Sempre
- ③ Gairebé sempre
- ② De vegades
- ① Mai

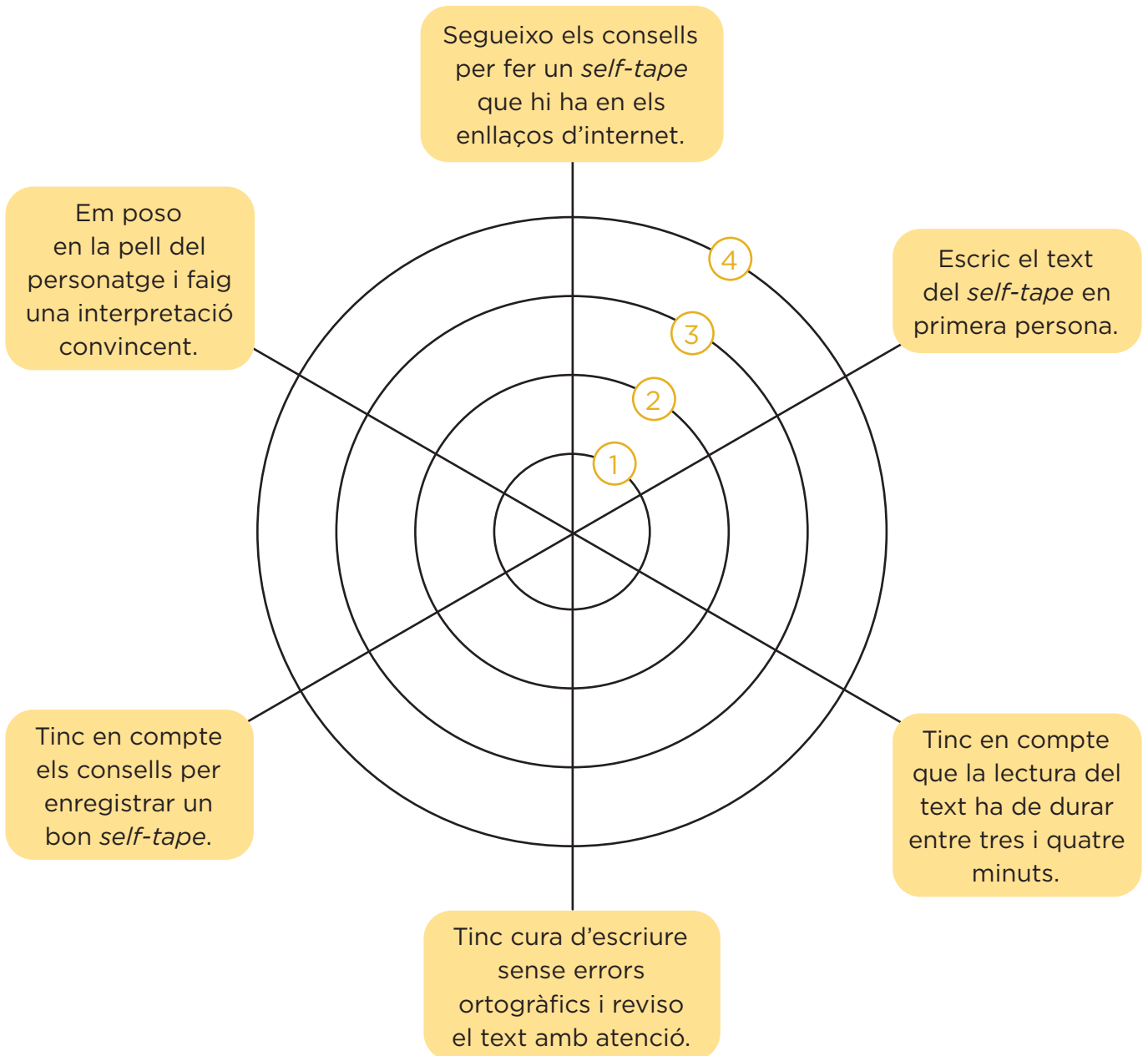

DIANES • Unitat 1

Comunicació (Processos: Alfabetització informacional, Expressió escrita, Comunicació oral)

Pàgina 15, En veu alta

- ④ Sempre
- ③ Gairebé sempre
- ② De vegades
- ① Mai

**AVALUACIÓ COMPETENCIAL
LLENGUA CATALANA 4t ESO**

Nom _____

Grup _____

Data _____

QUALIFICACIÓ

UNITAT 1

Llegeix aquest text i fes les activitats que hi ha a continuació:

Llàgrimes sobre Bagdad

La primavera del dos mil tres va ser la meua última primavera, aquella que encara recorde com una xiqueta, quan creia que la lluna era un formatge molt gros on es feien realitat tots els somnis. La meua única preocupació era ballar. Mentre els majors compraven generadors o acaparaven menjar, jo em capficava a adoptar una bona posició i mantindre'm amb elegància de puntetes. Volia ser ballarina, una nova Anna Pavlova, aquella gran estrella de la qual tantes vegades em parlava la meua mestra. En homenatge d'ella, les alumnes de l'Escola de Música i Art de Bagdad vam preparar l'espectacle de final de curs, *El llac dels cignes*; de la fi d'un curs que malauradament aquell any s'havia acurtat per força major, tal com deia irònicament la professora Zikra Minhaim. Ella ens observava entre bambolines mentre assajàvem i ens donava les últimes instruccions.

—*Port de bras à côté!* El front ben alt! —ens anava dient mentre picava a terra amb una vara de fusta marcant el ritme—. Us heu d'esforçar, hui tenim públic! Recordeu el que va dir Pavlova: «Ningú no pot arribar al cim només amb talent». El talent ens el dona Al·là, i el treball transforma el talent en geni.

Jo escoltava cada paraula amb passió, agraïda perquè m'havia deixat interpretar Odette, la princesa convertida en cigne per art d'encanteri. Sabia que era una gran responsabilitat.

—Són moltes, les ballarines que han representat aquesta obra. *El llac dels cignes* és el ballet per excel·lència, és l'estrella que més brilla en el firmament de la dansa! Mai ningú no ha assolit la gràcia etèria de la Pavlova. Era una enamorada de la natura i de la seua contemplació, i d'ací treia la inspiració per representar els seus papers. Així va arribar a dominar tant el cigne que es va convertir en la ballarina millor i la més famosa, i va conquistar l'èxit i el reconeixement del món sencer. Sabeu quines van ser les seues últimes paraules abans de morir?

—Prepareu el meu vestit de cigne —em vaig afanyar a dir. En sabia la història de memòria de tantes vegades que la professora l'havia repetit.

GEMMA PASQUAL I ESCRIVÀ: *Llàgrimes sobre Bagdad*. Barcanova.

1. Respon a aquestes preguntes sobre el text:

a) En quina època de l'any i on se situa l'acció? _____

b) Com es diu la professora de ball? _____

c) Segons la professora, què cal, a més de talent, per ser una bona ballarina?

d) Quin personatge d'*El llac dels cignes* interpreta la narradora de la història?

e) En què s'explica que s'inspirava Anna Pavlova per representar els seus papers?

2. Justifica amb paraules del text aquestes afirmacions:

a) El que més interessa a la narradora és el ball:

b) El final de curs de l'any 2003 es va haver d'avançar a Bagdad:

c) *El llac dels cignes* és l'obra més important del ballet:

d) Les protagonistes del relat són de religió islàmica:

3. Resumeix les dades sobre Anna Pavlova que apareixen en el text:

4. De quin país és capital Bagdad? Què hi va passar l'any 2003? Busca informació a internet i fes-ne una breu explicació.

5. Indica quins d'aquests valors són propis del Neoclassicisme (N), el Romanticisme (RO) i el Realisme (RE):

- Espontaneïtat.
- Ciència.
- Ordre.
- Harmonia.
- Imaginació.
- Pragmatisme.
- Realitat social.
- Sentiments.

6. Digues si aquestes afirmacions sobre el moviment de la Renaixença són vertaderes (V) o falses (F):

- Defensava l'aplicació dels decrets de Nova Planta.
- Tenia com a objectiu recuperar els trets culturals i d'identitat propis dels territoris de parla catalana.
- Es va desenvolupar a Catalunya, el País Valencià i les illes Balears.
- Va ser un aixecament contra l'Antic Règim.
- Volia imposar el castellà a l'administració i a l'ensenyament.
- Pretenia que el català fos la llengua de la cultura.

7. En quin dialecte està escrit el text de la lectura? Digues un tret morfològic i, com a mínim, dos trets lèxics que ho demostrin.

8. Localitza en el text de la lectura verbs que compleixin les condicions següents:

a) Verb transitiu amb CD explícit: _____

b) Verb transitiu d'ús absolut: _____

c) Verb transitiu amb CD explícit i CR: _____

d) Verb intransitiu: _____

e) Verb intransitiu amb CR: _____

f) Verb intransitiu pronominal: _____

g) Verb intransitiu pronominal amb CR: _____

9. Analitza les oracions següents:

a) Els majors compraven generadors i menjar.

b) El treball transforma el talent en geni.

c) Jo em capficava a adoptar una bona posició.

d) La professora ens parlava d'Anna Pavlova.

e) Pavlova es va convertir en la millor ballarina del món.

10. Localitza en el text de la lectura paraules que compleixin les condicions següents:

a) Tres paraules esdrúixoles de cinc síl·labes:

b) Tres paraules agudes accentuades:

c) Dues paraules agudes sense accentuar:

d) Dues paraules planes accentuades:

e) Quatre paraules amb accent diacrític:

AVALUACIÓ COMPETENCIAL
LLENGUA CATALANA 4t ESO

SOLUCIONARI

UNITAT 1

Llegeix aquest text i fes les activitats que hi ha a continuació:

Llàgrimes sobre Bagdad

La primavera del dos mil tres va ser la meua última primavera, aquella que encara recorde com una xiqueta, quan creia que la lluna era un formatge molt gros on es feien realitat tots els somnis. La meua única preocupació era ballar. Mentre els majors compraven generadors o acaparaven menjar, jo em capficava a adoptar una bona posició i mantindré'm amb elegància de puntetes. Volia ser ballarina, una nova Anna Pavlova, aquella gran estrella de la qual tantes vegades em parlava la meua mestra. En homenatge d'ella, les alumnes de l'Escola de Música i Art de Bagdad vam preparar l'espectacle de final de curs, *El llac dels cignes*; de la fi d'un curs que malauradament aquell any s'havia acurtat per força major, tal com deia irònicament la professora Zikra Minhaim. Ella ens observava entre bambolines mentre assajàvem i ens donava les últimes instruccions.

—*Port de bras à côté!* El front ben alt! —ens anava dient mentre picava a terra amb una vara de fusta marcant el ritme—. Us heu d'esforçar, hui tenim públic! Recordeu el que va dir Pavlova: «Ningú no pot arribar al cim només amb talent». El talent ens el dona Al·là, i el treball transforma el talent en geni.

Jo escoltava cada paraula amb passió, agraïda perquè m'havia deixat interpretar *Odette*, la princesa convertida en cigne per art d'encanteri. Sabia que era una gran responsabilitat.

—Són moltes, les ballarines que han representat aquesta obra. *El llac dels cignes* és el ballet per excel·lència, és l'estrella que més brilla en el firmament de la dansa! Mai ningú no ha assolit la gràcia etèria de la Pavlova. Era una enamorada de la natura i de la seua contemplació, i d'ací treia la inspiració per representar els seus papers. Així va arribar a dominar tant el cigne que es va convertir en la

ballarina millor i la més famosa, i va conquistar l'èxit i el reconeixement del món sencer. Sabeu quines van ser les seues últimes paraules abans de morir?

—Prepareu el meu vestit de cigne —em vaig afanyar a dir. En sabia la història de memòria de tantes vegades que la professora l'havia repetit.

GEMMA PASQUAL I ESCRIVÀ: *Llàgrimes sobre Bagdad*. Barcanova.

1. Respon a aquestes preguntes sobre el text:

a) En quina època de l'any i on se situa l'acció? *A la primavera a Bagdad.*

b) Com es diu la professora de ball? *Zikra Minhaim.*

b) Segons la professora, què cal, a més de talent, per ser una bona ballarina?

Treball.

d) Quin personatge d'*El llac dels cignes* interpreta la narradora de la història?

Odette.

e) En què s'explica que s'inspirava Anna Pavlova per representar els seus papers?

En la natura.

2. Justifica amb paraules del text aquestes afirmacions:

a) El que més interessa a la narradora és el ball:

La meua única preocupació era ballar.

b) El final de curs de l'any 2003 es va haver d'avançar a Bagdad:

[...] la fi d'un curs que malauradament aquell any s'havia acurtat per força major

c) *El llac dels cignes* és l'obra més important del ballet:

El llac dels cignes és el ballet per excel·lència, és l'estrella que més brilla en el firmament de la dansa!

d) Les protagonistes del relat són de religió islàmica:

El talent ens el dona Al·là, i el treball transforma el talent en geni.

3. Resumeix les dades sobre Anna Pavlova que apareixen en el text:

Resposta oberta. Resposta orientativa:

Anna Pavlova era una gran ballarina que va interpretar com ningú no ho ha fet l'obra El llac dels cignes. Creia en la importància del treball i era una enamorada de la natura, que li servia d'inspiració. Va ser la millor ballarina del món i va tenir èxit arreu. Ja és morta.

4. De quin país és capital Bagdad? Què hi va passar l'any 2003? Busca informació a internet i fes-ne una breu explicació.

Resposta oberta. Resposta orientativa:

Bagdad és la capital de l'Iraq. L'any 2003 una coalició de diversos països, encapçalada pels Estats Units, va envair el país i es va iniciar una guerra que es va allargar fins al 2011. La justificació principal dels països de la coalició per envair l'Iraq era que el règim iraquetà posseïa armes de destrucció massiva, acusació que més tard es va demostrar que era falsa.

5. Indica quins d'aquests valors són propis del Neoclassicisme (N), el Romanticisme (RO) i el Realisme (RE):

- RO Espontaneïtat.
- RE Ciència.
- N Ordre.
- N Harmonia.
- RO Imaginació.
- RE Pragmatisme.
- RE Realitat social.
- RO Sentiments.

6. Digues si aquestes afirmacions sobre el moviment de la Renaixença són vertaderes (V) o falses (F):

- F Defensava l'aplicació dels decrets de Nova Planta.
- V Tenia com a objectiu recuperar els trets culturals i d'identitat propis dels territoris de parla catalana.
- V Es va desenvolupar a Catalunya, el País Valencià i les illes Balears.
- F Va ser un aixecament contra l'Antic Règim.
- F Volia imposar el castellà a l'administració i a l'ensenyament.
- V Pretenia que el català fos la llengua de la cultura.

7. En quin dialecte està escrit el text de la lectura? Digues un tret morfològic i, com a mínim, dos trets lèxics que ho demostrin.

El text de la lectura està escrit en valencià.

Tret morfològic: terminació en -e de la primera persona del singular del present: recorde.

Trets lèxics: meua, xiqueta, hui...

8. Localitza en el text de la lectura verbs que compleixin les condicions següents:

Resposta oberta. Resposta orientativa:

- a) Verb transitiu amb CD explícit: *recorde, creia, compraven, acaparaven...*
- b) Verb transitiu d'ús absolut: *assajàvem.*
- c) Verb transitiu amb CD explícit i CR: *transforma.*
- d) Verb intransitiu: *brilla.*
- e) Verb intransitiu amb CR: *parlava, arribar.*
- f) Verb intransitiu pronominal: *s'havia acurtat.*
- g) Verb intransitiu pronominal amb CR: *em capficava, es va convertir, em vaig afanyar.*

9. Analitza les oracions següents:

- a) Els majors compraven generadors i menjar.
Subjecte Verb CD
- b) El treball transforma el talent en geni.
Subjecte Verb CD CR
- c) Jo em capficava a adoptar una bona posició.
Subjecte Verb CR
- d) La professora ens parlava d'Anna Pavlova.
Subjecte CI Verb CR
- e) Pavlova es va convertir en la millor ballarina del món.
Subjecte Verb CR

10. Localitza en el text de la lectura paraules que compleixin les condicions següents:

Resposta oberta. Resposta orientativa:

a) Tres paraules esdrúixoles de cinc síl·labes:

elegància, irònicament, excel·lència

b) Tres paraules agudes accentuades:

preocupació, posició, ningú

c) Dues paraules agudes sense accentuar:

realitat, ballar

d) Dues paraules planes accentuades:

assajàvem, públic

e) Quatre paraules amb accent diacrític:

són, és, més, món

**REFORÇA LA GRAMÀTICA
LLENGUA CATALANA 4t ESO**

Nom _____ **Grup** _____
Data _____

UNITAT 1

1. Completa les dues definicions que hi ha a continuació amb les paraules següents. Tingues en compte que els mots que estan subratllats hi han d'aparèixer dos cops.

verb • nucli • què és • com està • verbal • no verbal
què fa • atribut • subjecte

a) Les **oracions predicatives** tenen un predicat _____. El _____ del predicat verbal és un _____ que ens diu _____ el _____.

b) Les **oracions copulatives** tenen un predicat _____. El _____ del predicat no verbal és un element _____ (l'_____) que ens diu _____ el _____ o _____.

2. Digues si les oracions següents són predicatives (P) o copulatives (C). Subratlla-hi, a més, el nucli del predicat.

- La Malika sembla enfadada avui.
- En Joan ha trucat al matí.
- Aquesta botiga és nova.
- En Kevin estudia enginyeria.
- La Camila és enginyera informàtica.
- Els bombers han arribat a temps.
- Aquests plàtans encara estan verds.

3. Digues si els verbs de les oracions següents són transitius (T) o intransitius (I). Subratlla, a més, els CD que hi ha.

- En Karim comprarà la verdura.
- Marxen demà cap a Reus.
- La mare ha caigut del llit.
- Farem mandonguilles per dinar.
- La planta ha arrelat prou bé
- Heu de consultar el farmacèutic.
- Els nens dormen a l'habitació dels convidats.

4. Les oracions següents tenen verbs transitius d'ús absolut, és a dir, en què el CD no és explícit. Escriu una oració inventada en què el mateix verb dugui el CD explícit i subratlla'l.

a) L'Aldo cuina cada dia.

b) Menja com un pardalet.

c) No ballo gaire bé.

d) De vegades parlo sola.

e) No copiaré més.

5. Els verbs transitius de les oracions següents demanen, a més del CD, un complement indirecte (CI) o un complement de règim (CR). Llegeix-les atentament i indica'n el CD i el CI o el CR.

a) Informa la teva cap de l'incident.

b) No diguis mentides als teus pares!

c) Ha dedicat un conte als seus fills.

d) Fonamenta la seva decisió en l'experiència.

e) Regalaré aquest llibre al meu avi.

6. Digues si aquestes oracions estan en veu activa (A), en veu passiva perifràstica (PE) o en veu passiva pronominal (PR):

- Van publicar el llibre fa molt de temps.
- Es necessiten més donants de sang.
- El cantant va haver de ser escortat per la policia.
- Una banda organitzada va cometre el crim.
- L'edifici malmès pels aiguats serà reparat per l'Ajuntament.
- Es preveia una aflluència de votants més gran.

7. Digues si els verbs següents són intransitius purs o si demanen un complement de règim. Després, escriu una oració que ho exemplifiqui.

a) optar: _____

b) confiar: _____

c) caminar: _____

d) suar: _____

e) dependre: _____

f) cruixir: _____

8. Assenjala l'opció correcta en cada cas:

a) Verb intransitiu que té un subjecte amb propietats típiques del CD que acostuma a anar darrere el verb i és substituïble pel pronom *en* quan és un sintagma no definit:

verb de dicció

verb inacusatiu

b) Verb intransitiu que demana la presència d'un CI i sol dur el subjecte darrere, com si es tractés d'un CD:

verb de sentit psicològic

verb pronominal

c) Verb intransitiu que porta aglutinat un pronom feble que concorda amb el subjecte:

verb de transmissió

verb pronominal

9. Relaciona cada tipus de verb amb els exemples corresponents:

verb pronominal	•	• Demà em llevaré molt d'hora.
verb inacusatiu	•	• Falten només dos dies.
verb de sentit psicològic	•	• Ha ocorregut un fet inesperat.
		• A en Roc li dol la teva reacció.
		• S'ha cruspit tot l'entrepà.
		• A l'Alba no li importen aquestes coses.

10. Per quins motius creus que és necessari conèixer el funcionament dels diferents tipus de verbs? Marca com a màxim tres de les opcions següents.

- Per no fer faltes d'ortografia.
- Per pronunciar correctament.
- Per entendre bé els textos escrits.
- Per aprendre les conjugacions irregulars dels verbs.
- Per expressar-se de manera correcta i entenedora.
- Per aprendre l'ordre alfabètic.
- Per saber quins pronoms cal fer servir per substituir els diferents elements i evitar repeticions.

REFORÇA LA GRAMÀTICA
LLENGUA CATALANA 4t ESO

SOLUCIONARI

UNITAT 1

1. Completa les dues definicions que hi ha a continuació amb les paraules següents. Tingues en compte que els mots que estan subratllats hi han d'aparèixer dos cops.

verb • nucli • què és • com està • verbal • no verbal
què fa • atribut • subjecte

a) Les **oracions predicatives** tenen un predicat *verbal*. El *nucli* del predicat verbal és un *verb* que ens diu *què fa* el *subjecte*.

b) Les **oracions copulatives** tenen un predicat *no verbal*. El *nucli* del predicat no verbal és un element *no verbal* (l'*atribut*) que ens diu *què és* el *subjecte* o *com està*.

2. Digues si les oracions següents són predicatives (P) o copulatives (C). Subratlla-hi, a més, el nucli del predicat.

- C La Malika sembla enfadada avui.
- P En Joan ha trucat al matí.
- C Aquesta botiga és nova.
- P En Kevin estudia enginyeria.
- C La Camila és enginyera informàtica.
- P Els bombers han arribat a temps.
- C Aquests plàtans encara estan verds.

3. Digues si els verbs de les oracions següents són transitius (T) o intransitius (I). Subratlla, a més, els CD que hi ha.

- T En Karim comprarà la verdura.
- I Marxen demà cap a Reus.
- I La mare ha caigut del llit.
- T Farem mandonguilles per dinar.
- I La planta ha arrelat prou bé
- T Heu de consultar el farmacèutic.
- I Els nens dormen a l'habitació dels convidats.

4. Les oracions següents tenen verbs transitius d'ús absolut, és a dir, en què el CD no és explícit. Escriu una oració inventada en què el mateix verb dugui el CD explícit i subratlla'l.

Resposta oberta. Resposta orientativa:

a) L'Aldo cuina cada dia.

Ell cuina uns macarrons.

b) Menja com un pardalet.

Menja pa amb xocolata.

c) No ballo gaire bé.

Ballo hip-hop tots els dissabtes.

d) De vegades parlo sola.

Parlo català, castellà i noruec.

e) No copiaré més.

Copiaré el present del verb estimar a la pissarra.

5. Els verbs transitius de les oracions següents demanen, a més del CD, un complement indirecte (CI) o un complement de règim (CR). Llegeix-les atentament i indica'n el CD i el CI o el CR.

a) Informa la teva cap de l'incident.

CD *CR*

b) No diguis mentides als teus pares!

CD *CI*

c) Ha dedicat un conte als seus fills.

CD *CI*

d) Fonamenta la seva decisió en l'experiència.

CD *CR*

e) Regalaré aquest llibre al meu avi.

CD *CI*

6. Digues si aquestes oracions estan en veu activa (A), en veu passiva perifràstica (PE) o en veu passiva pronominal (PR):

A Van publicar el llibre fa molt de temps.

PR Es necessiten més donants de sang.

PE El cantant va haver de ser escortat per la policia.

A Una banda organitzada va cometre el crim.

PE L'edifici malmès pels aiguats serà reparat per l'Ajuntament.

PR Es preveia una aflluència de votants més gran.

7. Digues si els verbs següents són intransitius purs o si demanen un complement de règim. Després, escriu una oració que ho exemplifiqui.

a) optar: *demana un complement de règim.*

Resposta oberta. Resposta orientativa:

Molts pobles de la comarca han optat per la mobilitat elèctrica.

b) confiar: *demana un complement de règim.*

Resposta oberta. Resposta orientativa:

No tothom confia en les institucions.

c) caminar: *intransitiu pur.*

Resposta oberta. Resposta orientativa:

Quan camino em trobo millor.

d) suar: *intransitiu pur.*

Resposta oberta. Resposta orientativa:

Els corredors suaven molt.

e) dependre: *demana un complement de règim.*

Resposta oberta. Resposta orientativa:

No depèn de nosaltres.

f) cruixir: *intransitiu pur.*

Resposta oberta. Resposta orientativa:

El terra de fusta cruix.

8. Assenjala l'opció correcta en cada cas:

a) Verb intransitiu que té un subjecte amb propietats típiques del CD que acostuma a anar darrere el verb i és substituïble pel pronom *en* quan és un sintagma no definit:

verb de dicció

verb inacusatiu

b) Verb intransitiu que demana la presència d'un CI i sol dur el subjecte darrere, com si es tractés d'un CD:

verb de sentit psicològic

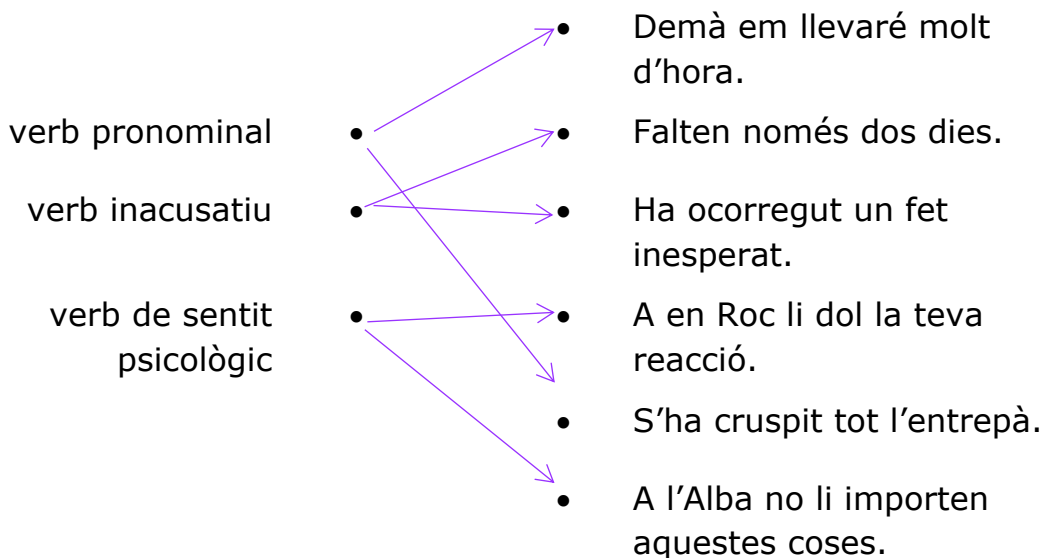
verb pronominal

c) Verb intransitiu que porta aglutinat un pronom feble que concorda amb el subjecte:

verb de transmissió

verb pronominal

9. Relaciona cada tipus de verb amb els exemples corresponents:

10. Per quins motius creus que és necessari conèixer el funcionament dels diferents tipus de verbs? Marca com a màxim tres de les opcions següents.

- Per no fer faltes d'ortografia.
- Per pronunciar correctament.
- Per entendre bé els textos escrits.
- Per aprendre les conjugacions irregulars dels verbs.
- Per expressar-se de manera correcta i entenedora.
- Per aprendre l'ordre alfabètic.
- Per saber quins pronoms cal fer servir per substituir els diferents elements i evitar repeticions.

AVANÇA EN GRAMÀTICA
LLENGUA CATALANA 4t ESO

Nom _____ **Grup** _____
Data _____

UNITAT 1

1. Encercla els verbs del text següent i subratlla en vermell els predicats verbals i en verd els predicats no verbals:

Vigo és una ciutat amb artèries, pulmons i tota una estructura òssia. El seu cor és blau i els avantpassats li van donar el nom d'Atlàntic. Ell expandeix l'aroma salada per tota la costa, com si albergués a l'interior de les seves aigües un artefacte manipulats per misteriosos i incansables animals marins. La pudor és tan densa a la zona del Berbés, que si tanques els ulls i et deixes portar per un instant gairebé aconseguies traslladar-te a les *bateas* que vesteixen els voltants del pont de Rande.

LEDICIA COSTAS: *Jules Verne i la vida secreta de les dones planta*. Barcanova (text adaptat).

2. Digues si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F). Després, corregeix les que siguin falses.

El predicat verbal ens diu què és el subjecte.

Els verbs intransitius necessiten un CD per funcionar bé.

Els verbs *donar*, *dir* i *estendre* són transitius.

En l'oració *En Moha salta d'alegria* hi ha un verb intransitiu.

El verb concorda en persona i nombre amb el subjecte de l'oració.

En l'oració *La majoria de convidats van marxar d'hora* hi ha una errada de concordança.

3. Subratlla el subjecte d'aquestes oracions. Si tens dubtes, pots aplicar la regla de la concordança.

a) Em ve de gust un gelat.

b) Vindrà la Luciana?

c) La pintura i el pinzell els ha comprat la Queralt.

d) Al mig de la plaça s'aixeca una torre enorme.

e) Ha saltat la pintura de la paret.

f) A mi m'agraden molt les seves pel·lícules.

g) Això ha dit la professora.

4. Escriu una oració que compleixi les condicions següents en cada cas:

a) Una oració amb verb transitiu i CD pacient:

b) Una oració amb verb transitiu i CD resultat:

c) Una oració amb verb transitiu d'ús absolut:

d) Una oració amb verb transitiu de dicció que demani CD + CI:

e) Una oració amb verb transitiu que demani CD + CR:

5. Completa l'explicació sobre les veus activa i passiva amb les paraules següents:

subjecte • pacient • activa • acció • passiva • agent

Les oracions que tenen un verb transitiu d'_____ poden presentar-se en veu activa o en veu passiva. En la veu _____ l'_____ que realitza l'acció fa la funció de _____. En canvi, en la veu _____ fa de subjecte el _____ sobre el qual recau l'acció del verb.

- **Quines construccions de veu passiva hi ha? Explica com es formen.**

6. Escriu la passiva perifràstica i la passiva pronominal corresponents a aquestes oracions actives. Recorda que en la passiva pronominal no hi ha d'aparèixer l'agent.

a) La directora canària va filmar la pel·lícula a Austràlia.

b) La policia ha detingut per fi el màxim responsable de la banda.

c) L'associació ha recollit una gran quantitat de signatures.

d) El govern estudiarà aviat la proposta dels sindicats.

e) Els delegats de classe van presentar les queixes dels alumnes.

7. Relaciona cada tipus de verb amb les seves característiques:

Verbs transitius •	• Acostumen a demanar, a més d'un CD, un CI.
Verbs intransitius •	• Demanen un CI i solen dur el subjecte darrere, com si es tractés d'un CD.
• Tenen un subjecte amb propietats típiques del CD que acostuma a anar darrere el verb i és substituïble pel pronom <i>en</i> quan és un sintagma no definit.
Verbs transitius de transmissió i dicció •	• Exigeixen la presència d'un CD.
Verbs inacusatius •	• Porten aglutinat un pronom feble que concorda amb el subjecte.
Verbs intransitius de sentit psicològic •	• No demanen la presència d'un CD.
Verbs pronominals •	

8. Assenyala en quines tres de les oracions següents hi ha un verb intransitiu pur. En les altres, subratlla-hi el complement de règim.

- Els nens van berenar al jardí.
- Com sempre, he contribuït a la seva campanya.
- Es conforma amb el que li han ofert.
- Reia com un boig.
- Viatjareu en tren o en autobús?
- Fixa't en aquell detall.
- No es preocupa gaire pel futur.

9. Digues si les oracions següents són passives pronominals (PR) o impersonals (I). Recorda que les passives pronominals es formen amb verbs transitius i que les oracions impersonals es formen amb verbs intransitius o amb verbs transitius d'ús absolut

S'han aprovat els pressupostos de l'entitat.

S'avança massa a poc a poc en aquest àmbit.

S'han sentit sorolls misteriosos en aquesta casa abandonada.

En aquesta fàbrica es produeixen bons productes.

Amb aquesta llum no es veu prou.

S'ha trucat a tots els membres de l'entitat.

10. Per què penses que és important saber com funciona el predicat verbal i conèixer els diferents tipus de verbs?

AVANÇA EN GRAMÀTICA
LLENGUA CATALANA 4t ESO

SOLUCIONARI

UNITAT 1

1. Encercla els verbs del text següent i subratlla en vermell els predicats verbals i en verd els predicats no verbals:

Vigo és una ciutat amb artèries, pulmons i tota una estructura òssia. El seu cor és blau i els avantpassats li van donar el nom d'Atlàntic. Ell expandeix l'aroma salada per tota la costa, com si albergués a l'interior de les seves aigües un artefacte manipulat per misteriosos i incansables animals marins. La pudor és tan densa a la zona del Berbés, que si tanques els ulls i et deixes portar per un instant gairebé aconseguir traslladar-te a les *bateas* que vesteixen els voltants del pont de Rande.

LEDICIA COSTAS: *Jules Verne i la vida secreta de les dones planta*. Barcanova (text adaptat).

2. Digues si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F). Després, corregeix les que siguin falses.

F El predicat verbal ens diu què és el subjecte.

El predicat verbal ens diu què fa el subjecte.

F Els verbs intransitius necessiten un complement directe per funcionar bé.

Els verbs intransitius no necessiten ni accepten complement directe.

V Els verbs *donar*, *dir* i *estendre* són transitius.

V En l'oració *En Moha salta d'alegria* hi ha un verb intransitiu.

V El verb concorda en persona i nombre amb el subjecte de l'oració.

F En l'oració *La majoria de convidats van marxar d'hora* hi ha una errada de concordança.

En l'oració La majoria de convidats van marxar d'hora no hi ha cap errada de concordança perquè els noms quantitius concorden tant amb el singular com amb el plural.

3. Subratlla el subjecte d'aquestes oracions. Si tens dubtes, pots aplicar la regla de la concordança.

- a) Em ve de gust un gelat.
- b) Vindrà la Luciana?
- c) La pintura i el pinzell els ha comprat la Queralt.
- d) Al mig de la plaça s'aixeca una torre enorme.
- e) Ha saltat la pintura de la paret.
- f) A mi m'agraden molt les seves pel·lícules.
- g) Això ha dit la professora.

4. Escriu una oració que compleixi les condicions següents en cada cas:

Resposta oberta. Resposta orientativa:

- a) Una oració amb verb transitiu i CD pacient:

Vesteix de vermell el seu fill.

- b) Una oració amb verb transitiu i CD resultat:

Han construït un pont de fusta.

- c) Una oració amb verb transitiu d'ús absolut:

A casa sempre llegeixo en veu alta.

- d) Una oració amb verb transitiu de dicció que demani CD + CI:

Explicaré un conte als nens.

- e) Una oració amb verb transitiu que demani CD + CR:

Forçaran l'alcalde a dimitir.

5. Completa l'explicació sobre les veus activa i passiva amb les paraules següents:

subjecte • pacient • activa • acció • passiva • agent

Les oracions que tenen un verb transitiu d'*acció* poden presentar-se en veu activa o en veu passiva. En la veu *activa* l'*agent* que realitza l'acció fa la funció de *subjecte*. En canvi, en la veu *passiva* fa de subjecte el *pacient* sobre el qual recau l'acció del verb.

- **Quines construccions de veu passiva hi ha? Explica com es formen.**

Hi ha la passiva perifràstica i la passiva pronominal.

La passiva perifràstica es forma amb el verb auxiliar ser i el participi del verb corresponent. L'agent de l'acció apareix al final precedit de la preposició per.

La passiva pronominal es forma amb el pronom es i el verb conjugat. No sol admetre la presència de l'agent.

6. Escriu la passiva perifràstica i la passiva pronominal corresponents a aquestes oracions actives. Recorda que en la passiva pronominal no hi ha d'aparèixer l'agent.

a) La directora canària va filmar la pel·lícula a Austràlia.

Passiva perifràstica: *La pel·lícula va ser filmada a Austràlia per la directora canària.*

Passiva pronominal: *La pel·lícula es va filmar a Austràlia.*

b) La policia ha detingut per fi el màxim responsable de la banda.

Passiva perifràstica: *El màxim responsable de la banda ha estat per fi detingut per la policia.*

Passiva pronominal: *Per fi s'ha detingut el màxim responsable de la banda.*

c) L'associació ha recollit una gran quantitat de signatures.

Passiva perifràstica: *Una gran quantitat de signatures ha estat recollida per l'associació.*

Passiva pronominal: *S'ha recollit una gran quantitat de signatures.*

d) El govern estudiarà aviat la proposta dels sindicats.

Passiva perifràstica: *La proposta dels sindicats serà estudiada pel govern.*

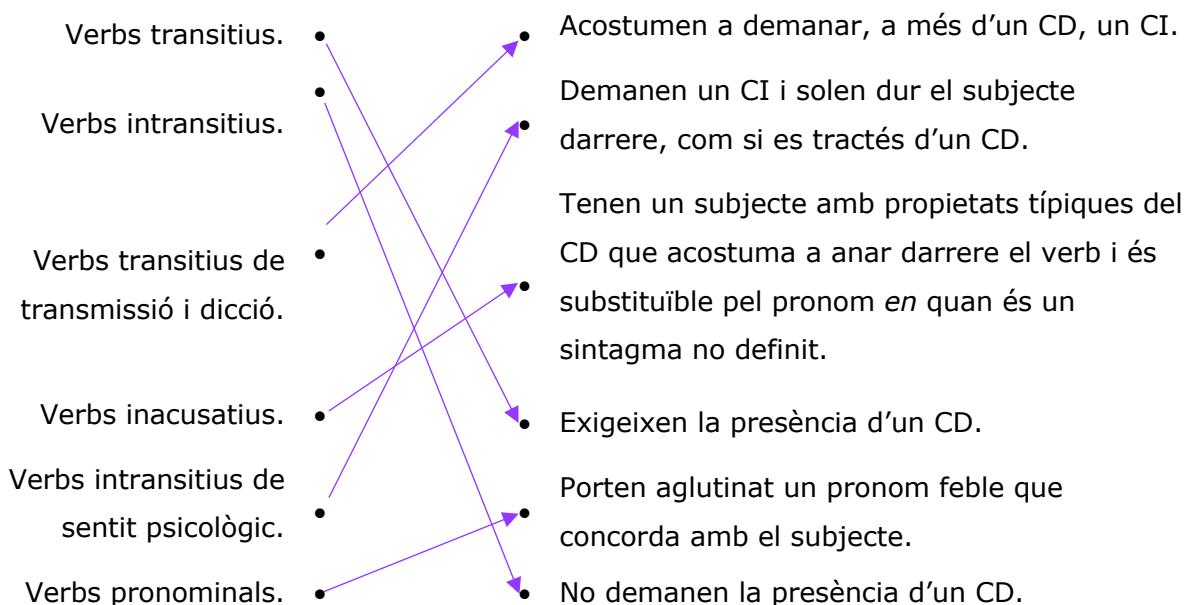
Passiva pronominal: *S'estudiarà la proposta dels sindicats.*

e) Els delegats de classe van presentar les queixes dels alumnes.

Passiva perifràstica: *Les queixes dels alumnes van ser presentades pels delegats de classe.*

Passiva pronominal: *Es van presentar les queixes dels alumnes.*

7. Relaciona cada tipus de verb amb les seves característiques:

8. Assenyala en quines tres de les oracions següents hi ha un verb intransitiu pur. En les altres, subratlla-hi el complement de règim.

- Els nens van berenar al jardí.
- Com sempre, he contribuït a la seva campanya.
- Es conforma amb el que li han ofert.
- Reia com un boig.
- Viatjareu en tren o en autobús?
- Fixa't en aquell detall.
- No es preocupa gaire pel futur.

9. Digues si les oracions següents són passives pronominals (PR) o impersonals (I). Recorda que les passives pronominals es formen amb verbs transitius i que les oracions impersonals es formen amb verbs intransitius o amb verbs transitius d'ús absolut.

- PR** S'han aprovat els pressupostos de l'entitat.
- I** S'avança massa a poc a poc en aquest àmbit.
- PR** S'han sentit sorolls misteriosos en aquesta casa abandonada.
- PR** En aquesta fàbrica es produeixen bons productes.
- I** Amb aquesta llum no es veu prou.
- I** S'ha trucat a tots els membres de l'entitat.

10. Per què penses que és important saber com funciona el predicat verbal i conèixer els diferents tipus de verbs?

Resposta oberta. Resposta orientativa:

El predicat verbal és un dels dos components fonamentals de l'oració, de manera que saber com funciona i conèixer els diferents tipus de verbs amb què es construeix és bàsic per poder comunicar-se amb correcció i per entendre els missatges que rebem.

TREBALLA LA COMPRENSIÓ LECTORA
LLENGUA CATALANA 4t ESO

Nom _____

Grup _____

Data _____

UNITAT 1

Llegeix aquest text i fes les activitats que hi ha a continuació:

Un tomb per la mitologia dels Països Catalans

Els mites, les llegendes, les rondalles construeixen la història i l'imaginari popular de tots els pobles del món. Ho van fer durant segles emprant la via de la transmissió oral. A la vora d'una llar de foc o a les vesprades a la fresca. Amb l'alfabetització o la irrupció de la televisió, la seva vitalitat en el dia a dia es va anar esllanguint, però encara hi ha hagut qui se n'ha volgut cuidar per mantenir una memòria que ens defineix, que explica com som i com érem. Nosaltres i les nostres contrades.

Tot i que, en paraules de Daniel Rangil, autor dels textos del llibre *Mitologia dels Països Catalans* (Efadós, 2022), «amb la mitologia, quan ve de tradició oral, les fronteres són molt difuses».

Amb tot, explica que entre els personatges més estesos en territori català hi ha les dones d'aigua o els follets, «que tenen noms diferents, però són el mateix». En aquest rànquing hi hauria també el dimoni, «que als Països Catalans és un senyor elegant molt honrat perquè sempre compleix la paraula i, al final, qui l'acaba enganyant és la gent». O la bruixa, «que és bastant estès i es pot mirar tant com a personatge mitològic com pel fet que van ser dones reals».

Sobre les bruixes, que és un dels personatges més habituals arreu, Caterina Valriu, directora del Grup de Recerca en Etnopoètica de les Illes Balears, en denota l'excepcionalitat i explica que «eren un cap de turc quan s'havia de menester algú a qui culpar de sa mala collita o una calabruixada».

Entre els mites illencs més estesos, Valriu hi suma els éssers custodis de tresors amagats o els vinculats als atacs pirates.

Al seu torn, Joan Borja, professor de la Universitat d'Alacant i coautor —amb Francesc Gisbert i Víctor Labrado— de la *Guia inacabada de la fantasia valenciana*, destaca al País Valencià dos cicles de l'imaginari: «el cicle llegendari del rei Jaume I» i els miracles de «sant Vicenç Ferrer, el primer sant canonitzat que tenim els valencians d'ençà que ho som».

En general, però, diu que no hi ha gaire particularitats diferents entre territoris de parla catalana i argumenta que, «si has compartit els camins de la història i la política i tens una llengua comuna, arribes a la conclusió que també has compartit la fantasia. Els Països Catalans es demostren analitzant la unitat del patrimoni fantàstic».

XAVIER PUIG I SEDANO, dins *El Temps* (20-03-2023).

a) Què tenim en comú totes les societats del món?

- Un seguit de contes tradicionals escrits i publicats.
- Una història i un imaginari popular creat de mites, llegendes i rondalles.
- Llibres que expliquen la història del nostre país.

b) Com ens han arribat aquestes històries?

- Mitjançant gravacions antigues de la ràdio que s'han recuperat.
- A través dels llibres que es van escriure fa molts segles.
- Gràcies al fet que s'han transmès oralment de generació a generació.

c) Què ens ajuden a comprendre aquestes narracions?

- El passat i el present de la societat de la qual formem part.
- La història de la literatura.
- L'evolució biològica dels humans.

d) D'acord amb Daniel Rangil, quines són les figures més comunes de l'imaginari col·lectiu català?

- Les dones d'aigua o els follets, el dimoni i la bruixa.
- Les sirenes, els dracs i els gegants.
- Els vampirs, els homes llop i els fantasmes.

e) Quines dues interpretacions es poden fer de la figura de la bruixa?

La de la bruixa bona i la de la bruixa dolenta.

La dels personatges mitològics i la de les dones que realment van existir.

La que ens procura una lliçó moral i la que ens proporciona entreteniment.

f) Completa el text amb les paraules següents: *calamarsa, antigament, responsabilitzar, bruixes, dona, desgràcies.*

Pel que fa a la figura de les _____, Caterina Valriu explica que, _____, quan ocorrien _____ inexplicables com una _____ o una mala collita, es necessitava algú a qui _____ i s'acusava alguna _____ de bruixa.

g) Completa el text amb les paraules següents: *transmeses, Vicenç Ferrer, País Valencià, coautor, canonitzat, Jaume I.*

Joan Borja, _____ de la *Guia inacabada de la fantasia valenciana*, explica que, al _____, els mites i les llegendes més conegudes i _____ estan relacionades amb el rei _____ i amb el sant _____, que va ser el primer sant _____ dels valencians des que existeix aquesta denominació.

h) Busca, en el text, un sinònim d'aquests mots:

folklore: _____

inexactes: _____

afeblint: _____

classificació: _____

territoris: _____

examinant: _____

i) Coneixes altres éssers mitològics? Quins? Explica breument en quina rondalla o llegenda apareixen.

j) Per què creus que hi ha diferents versions de les llegendes i els mites? Explica-ho breument.

TREBALLA LA COMPRESIÓ LECTORA
LLENGUA CATALANA 4t ESO

SOLUCIONARI

UNITAT 1

Llegeix aquest text i fes les activitats que hi ha a continuació:

Un tomb per la mitologia dels Països Catalans

Els mites, les llegendes, les rondalles construeixen la història i l'imaginari popular de tots els pobles del món. Ho van fer durant segles emprant la via de la transmissió oral. A la vora d'una llar de foc o a les vesprades a la fresca. Amb l'alfabetització o la irrupció de la televisió, la seva vitalitat en el dia a dia es va anar esllanguint, però encara hi ha hagut qui se n'ha volgut cuidar per mantenir una memòria que ens defineix, que explica com som i com érem. Nosaltres i les nostres contrades.

Tot i que, en paraules de Daniel Rangil, autor dels textos del llibre *Mitologia dels Països Catalans* (Efadós, 2022), «amb la mitologia, quan ve de tradició oral, les fronteres són molt difuses».

Amb tot, explica que entre els personatges més estesos en territori català hi ha les dones d'aigua o els follets, «que tenen noms diferents, però són el mateix». En aquest rànquing hi hauria també el dimoni, «que als Països Catalans és un senyor elegant molt honrat perquè sempre compleix la paraula i, al final, qui l'acaba enganyant és la gent». O la bruixa, «que és bastant estès i es pot mirar tant com a personatge mitològic com pel fet que van ser dones reals».

Sobre les bruixes, que és un dels personatges més habituals arreu, Caterina Valriu, directora del Grup de Recerca en Etnopoètica de les Illes Balears, en denota l'excepcionalitat i explica que «eren un cap de turc quan s'havia de menester algú a qui culpar de sa mala collita o una calabruixada».

Entre els mites illencs més estesos, Valriu hi suma els éssers custodis de tresors amagats o els vinculats als atacs pirates.

Al seu torn, Joan Borja, professor de la Universitat d'Alacant i coautor —amb Francesc Gisbert i Víctor Labrado— de la *Guia inacabada de la fantasia valenciana*, destaca al País Valencià dos cicles de l'imaginari: «el cicle llegendari del rei Jaume I» i els miracles de «sant Vicenç Ferrer, el primer sant canonitzat que tenim els valencians d'ençà que ho som».

En general, però, diu que no hi ha gaire particularitats diferents entre territoris de parla catalana i argumenta que, «si has compartit els camins de la història i la política i tens una llengua comuna, arribes a la conclusió que també has compartit la fantasia. Els Països Catalans es demostren analitzant la unitat del patrimoni fantàstic».

XAVIER PUIG I SEDANO, dins *El Temps* (20-03-2023).

a) Què tenim en comú totes les societats del món?

- Un seguit de contes tradicionals escrits i publicats.
- Una història i un imaginari popular creat de mites, llegendes i rondalles.
- Llibres que expliquen la història del nostre país.

b) Com ens han arribat aquestes històries?

- Mitjançant gravacions antigues de la ràdio que s'han recuperat.
- A través dels llibres que es van escriure fa molts segles.
- Gràcies al fet que s'han transmès oralment de generació a generació.

c) Què ens ajuden a comprendre aquestes narracions?

- El passat i el present de la societat de la qual formem part.
- La història de la literatura.
- L'evolució biològica dels humans.

d) D'acord amb Daniel Rangil, quines són les figures més comunes de l'imaginari col·lectiu català?

- Les dones d'aigua o els follets, el dimoni i la bruixa.
- Les sirenes, els dracs i els gegants.
- Els vampirs, els homes llop i els fantasmes.

e) Quines dues interpretacions es poden fer de la figura de la bruixa?

- La de la bruixa bona i la de la bruixa dolenta.
- La dels personatges mitològics i la de les dones que realment van existir.
- La que ens procura una lliçó moral i la que ens proporciona entreteniment.

f) Completa el text amb les paraules següents: *calamarsa, antigament, responsabilitzar, bruixes, dona, desgràcies*.

Pel que fa a la figura de les *bruixes*, Caterina Valriu explica que, *antigament*, quan ocorrien *desgràcies* inexplicables com una *calamarsa* o una mala collita, es necessitava algú a qui *responsabilitzar* i s'acusava alguna *dona* de bruixa.

g) Completa el text amb les paraules següents: *transmeses, Vicenç Ferrer, País Valencià, coautor, canonitzat, Jaume I*.

Joan Borja, *coautor* de la *Guia inacabada de la fantasia valenciana*, explica que, al *País Valencià*, els mites i les llegendes més conegudes i *transmeses* estan relacionades amb el rei *Jaume I* i amb el sant *Vicenç Ferrer*, que va ser el primer sant *canonitzat* dels valencians des que existeix aquesta denominació.

h) Busca, en el text, un sinònim d'aquests mots:

folklore: *imaginari popular*

inexactes: *difuses*

afeblint: *esllanguint*

classificació: *rànquing*

territoris: *contrades*

examinant: *analitzant*

i) Coneixes altres éssers mitològics? Quins? Explica breument en quina rondalla o llegenda apareixen.

Resposta oberta.

**j) Per què creus que hi ha diferents versions de les llegendes i els mites?
Explica-ho breument.**

Resposta oberta. Resposta orientativa:

Perquè, com que són de tradició oral, les històries han patit modificacions quan s'han transmès d'una generació a una altra.